171. Frumvarp

til laga um Landsbanka Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi 1926).

I. kafli.

Skipulag bankans.

1. gr.

Landsbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins undir sjerstakri stjórn, svo sem nánar er ákveðið í V. kafla laga þessara. Á Norðurlandamálum er heiti bankans *Islands Nationalbank,* á ensku *The National Bank of Iceland* og á öðrum tungumálum samsvarandi heiti.

Bankinn starfar í þrem deildum með aðgreindum fjárhag, og nefnast þær seðlabanki, sparisjóðsdeild og veðdeild. Skal halda algerlega aðgreindum vara-

sjóðum og öðrnm eignum, útlánum, innlánnm, bókfærsln og reikningshaldi hverrar deildar fyrir sig.

2. gr.

Landsbanki Íslands hefir heimili sitt, aðalskrifstofu og varnarþing í Reykjavík. Auk þess hefir bankinn útibú þar, sem bankaráðið ákveður með samþykki framkvæmdarstjórnar og að fengnn samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál.

II. kafli.

Seðlabankinn.

3. gr.

Bankinn hefir á hendi útgáfu seðla innan þeirra takmarka, er þarf til að fnllnægja gjaldmiðilsþörf í innanlandsviðskiftum.

4. gr.

Tilgangur bankans er:

1. Að stnðla að tryggri skipnn á peningamálum landsins, með það fyrir angum, að gnll og gullgildir seðlar geti sem fyrst orðið og haldi síðan áfram að vera hinn almenni gjaldeyrir í landinu. Í því skyni ber stjórn bankans einkanlega að gæta þess, að fje bankans sje tryggilega fyrir komið til ávöxtunar, og sje jafnan handbært að eins mikin leyti og krefjast verður af seðlabanka. Svo ber og stjórn bankans að afstýra, eftir þvi sem unt er, með kanpnm og sölum á erlendum gjaldeyri og verðbrjefum, sem skráð eru á erlendnm kanphöllum, með viðskiftum við aðrar peningastofnanir í landinu og með tilhögun útlánsstarfseminnar, truflun þeirri á peningamálnm og atvinnnlifi, sem annars má vænta, að almennar hagsveiflur hafi i för með sjer.
2. Að reka bankastarfsemi eftir því, sem nánar er til tekið í lögum þessum.

5. gr.

Stofnfje seðlabankans er 3 milj. kr., sem ríkissjóður leggur honum til. Auk þess skal bankinn safna varasjóði samkvæmt 25. gr.

6. gr.

Bankinn hefir einkarjett til að gefa út bankaseðla eða annan gjaldmiðil, sem komið geti í stað mótaðra peninga og getur gengið manna í milli i stað bankaseðla, með þeirri einni takmörkun, er leiðir af lögum nr. 6, 31. maí 1921, um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlntafjárauka o. fl.

Ráðherra sá, er með bankamál fer, ákveður, eftir tillögu bankaráðsins, lögnn og útlit seðla þeirra, er bankinn gefur út, og gefur út auglýsingu nm það efni, eftir því sem þörf er á. Enginn seðill, er bankinn gefnr út, má hljóða um minni npphæð en fimm krónnr.

Seðlar þeir, er bankinn gefur út, skulu vera gjaldgengir í ríkissjóð og aðra almenna sjóði hjer á landi og vera löglegnr gjaldeyrir manna á milli með fullu ákvæðisverði.

Hver, sem býr til eftirmynd seðla þeirra, er bankinn gefur út, eða falsar þá, skal sæta þeirri refsingu, sem 266. gr. almennra hegningarlaga 25. júní 1869 ákveður. Glæpurinn er fullkomnaður undir eins og búið er að eftirmynda eða falsa seðilinn, þó að ekki sje búið að láta hann út.

7. gr.

Bankanum er skylt, ef þess er krafist, að greiða seðla þá, er hann hefir gefið út, handhafa þeirra með ákvæðisverði í löglegri og gjaldgengri gullmynt, enda samsvari upphæð seðlanna heilli tölu gullmynta. Bankanum er skylt að kaupa af hverjum, er þess æskir, skírt ómyntað gull á 2480 krónur hvert kílógram, að frádregnum $^1/_2$% i myntgerðarkostnað. Útibúum bankans er eigi skylt að leysa inn seðla eða kaupa gull nema bankaráðið mæli svo fyrir.

8. gr.

Bankanum er heimilt að gefa út seðla eftir því sem gjaldmiðilsþörfin krefur, með takmörkunum þeim, sem greinir hjer á eftir, gegn því að bankinn

1. eigi gullforða er nemi $^1/_3$ af þvi seðlamagni, sem úti er í hvert skifti. Gullforðinn má þó aldrei fara niður úr 2 miljónum króna;
2. hafi vissa og auðselda eign til tryggingar þeim hluta seðlamagnsins, sem ekki er trygður með gullforðanum, þannig að 125 krónur komi á móti hverjum 100 krónum i seðlum.

Ef seðlar bankans i umferð fara fram úr 12 miljónum króna, skal það, sem fram yfir er 12 miljónir, alt að 14 miljónum, trygt með 50% gullforða, frá 14 til 16 miljónir með 75% gullforða, og auk þess skal bankinn hafa auðselda eign, skv. 2. tölulið, til tryggingar þeim 50% eða 25%, sem ekki er trygður með gullforða; það, sem þar kann að fara fram yfir, skal trygt að fullu með gullforða.

9. gr.

Til gullforða telst:

a. myntað og ómyntað gull og erlend gullmynt, sem nemi 2480 kr. fyrir hvert kilogramm af skíru gulli;
b. innstæða, sem greidd verður þegar heimtað er, í erlendum bönkum, sem bankaráðið telur fulltrygga og ráðherra samþykkir, að frádregnum samskonar skuldum bankans, þó eigi yfir $^1/_4$ alls gullforðans.

Gullforði bankans samkvæmt a-lið skal ávalt vera fyrir hendi í bankanum (og útibúum hans, ef þeim ber að leysa inn seðla samkvæmt 7. gr.). Þó má til þess hluta gullforðans telja gull það, sem sannað er um, að sje á leið hingað frá útlöndum, en þó eigi meira en 300000 krónur í einu.

10. gr.

Til eignar þeirrar, sem tryggja skal seðlamagn það, er gullforðinn nægir ekki til, teljast:

a. Anðseld opinber verðbrjef eftir gangverði.
b. Önnur verðbrjef, ekki hlutabrjef, sem skráð eru á erlendum kauphöllum.
c. Víxlar, hvort heldur þeir skulu greiðast innanlands eða erlendis.
d. Innieign í erlendum bönkum, sem fellur til útborgunar innan sex mánaða lengst, að frádregnum samskonar skuldum bankans við erlenda banka.
e. Skuldabrjef gefin út fyrir lánum gegn handveði i verðbrjefum þeim, sem greinir í a- og b-lið þessarar greinar.

11. gr.

Bankanum skal skylt á hverjum tveggja vikna fresti að gefa ráðherra þeim, er fer með bankamál, skýrslu um seðla í umferð og gullforðann og eign þá, sem samkvæmt 10. gr. er til tryggingar seðlunum. Skulu skýrslur þessar birtar almenningi jafnóðum.

Beri skýrsla með sjer, að meiri seðlar sjeu í umferð en lögmæt trygging er fyrir, er bankastjórnin skyld að ráða bót á þessu í síðasta lagi innan fjögra vikna frá því skýrslan er gefin.

12. gr.

Þegar alveg sjerstaklega stendur á, svo sem vegna ófriðarástands eða afleiðinga þess, eða ef alveg óvenjuleg peningakreppa skellur á, er heimilt, með konunglegri tilskipun, að veita bankanum undanþágu frá ákvæðum 7. gr. um innlausn seðla, þó aldrei um lengri tíma en eitt ár í senn. Tilskipunin fellur úr gildi ef næsta Alþingi hefir eigi samþykt hana fjórum vikum eftir þingsetningu.

Bankaráð og framkvæmdarstjórar bera þá ábyrgð á því, að þeir seðlar, sem i umferð eru, fari aldrei fram úr nauðsynlegum þörfum viðskiftalífsins. Landsbankanefndin eða ráðherra sá, er fer með bankamál, getur lagt bann við aukinni útgáfu seðla, ef teljast verður, að þeirra dómi, umfram nauðsynlegar þarfir viðskiftalífsins.

13. gr.

Seðlabankinn tekur við peningum:

1. á dálk eða í hlaupareikning, án vaxta eða með vöxtum, eftir ákvörðun bankaráðs og framkvæmdarstjórnar, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð bankans;
2. Til geymslu.

   Útibú seðlabankans taka og við innlánsfje með sparisjóðskjörum, ef svo verður ákveðið í reglugerðum þeirra.

14. gr.

Seðlabankanum er heimilt:

1. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, sem greiðast eiga innanlands.
2. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, sem greiðast eiga erlendis.

   Víxlar þeir og ávisanir, sem greinir í 1. og 2. tölulið, mega ekki vera með lengra gjaldfresti en 6 mánuðum, og má eigi endurnýja þá meira en 6 mánuði samtals.
3. Að kaupa og selja dýra málma.

4. Að veita lán gegn veði, þó ekki um lengri tíma en 12 mánuði, og reikningslán, sem uppsegjanleg sjeu með 3 mánaða fyrirvara.
5. Að kaupa og selja skuldabrjef ríkja, bæjar- og sveitarfjelaga og önnur trygg og auðseljanleg verðbrjef. Hlutabrjef má seðlabankinn ekki kaupa og selja nema i umboði annara.
6. Að annast að öðru leyti öll venjuleg bankastörf, sem ekki binda fje bankans sem seðlabanka um of.

15. gr.

Bankinn má taka lán gegn tryggingu í sjálfs síns eignum. Til þess að setja tryggingu þarf samþykki bankaráðs og ráðherra.

16. gr.

Bankinn tekur til geymslu gegn gjaldi dýra málma, verðmæta hluti og verðbrjef. Bankinn getur tekið að sjer að annast innheimtu á vöxtum og afborgunum af verðbrjefum, á arðmiðum og á útdregnum skuldabrjefum. Einnig getur bankinn tekið verðmæti til geymslu í lokuðum hólfum eða innsiglað.

17. gr.

Bankinn má annast allskonar innheimtur á fjárhæðum fyrir innlenda og erlenda kröfuhafa, bæði hjerlendis og erlendis.

18. gr.

Bankinn hefir á hendi án endurgjalds öll framkvæmdarstörf viðvíkjandi skiftimynt þeirri, er ríkisstjórnin gefur út, þar á meðal að halda saman mynt, sem ónotbæf er orðin. Bankinn er skyldur til að taka við hvaða upphæð sem er í löglegri íslenskri skiftimynt. Nú hefir bankinn i sjóði meiri íslenska skiftimynt en framkvæmdarstjórn bankans þykir þörf á vegna viðskifta bankans, og er bankanum þá rjett að afhenda ríkisstjórninni það, sem umfram er, gegn greiðslu í öðrum löglegum gjaldeyri.

19. gr.

Framkvæmdarstjórn bankans og formanni bankaráðsins er skylt að gæta þess, að bankinn hafi jafnan auk þeirra vissu og auðseldu eigna, sem ræðir um í 8. gr. 2. tölulið og í 10. gr., hæfilega mikið af samskonar eignum i hlutfalli við þær skuldbindingar bankans, sem gengið verður eftir án fyrirvara. Ennfremur ber bankastjórninni, eftir því sem aukning á slíkum skuldbindingum bankans gefur tilefni til, að leitast við að auka gullforða bankans eða innieignir hans erlendis.

20. gr.

Bankanum skal skylt að kaupa af almenningi og selja almenningi trygg innlend verðbrjef, ekki hlutabrjef, gangverði, sem ákveðið sje af bankaráði, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar eigi sjaldnar en einu sinni á viku, og birt almenningi með auglýsingu á áberandi stað í aðalafgreiðslustofu bankans og útibúa hans. Hver verðbrjef skuli falla undir þessa grein, ákveður bankaráðið. Ef

framkvæmdarstjórn bankans vill eigi hlíta úrskurði bankaráðs um upptöku nýrra tegunda slíkra verðbrjefa til skráningar í bankanum, getur hún skotið málinu til landsbankanefndar, sem ræður málinu til lykta að fullu.

Ráðherra getur undanþegið bankann skyldu þeirri, er um ræðir í þessari grein, annaðhvort um kaup eða sölu, ef eign bankans i slikum verðbrjefum fer fram úr því eða fer niður fyrir það, sem bankaráðið telur hæfilegt. Slík undanþága skal þó aldrei gefin lengur en 3 mánuði i senn.

21. gr.

Bankinn má eigi veita ríkissjóði önnur lán en bráðabirgðalán til alt að þriggja mánaða í einu og ekki hærri upphæð en svo, að nemi 1/4 af stofnfje bankans. Allar slíkar skuldir ríkissjóðs skulu goldnar að fullu fyrir lok hvers reikningsárs.

Þetta ákvæði skal þó ekki vera því til fyrirstöðu, að bankinn veiti fyrirtækjum, sem rekin eru fyrir reikning rikissjóðs, lán eftir sömu reglum og einstökum mönnum eða fyrirtækjum einstakra manna.

22. gr.

Starfsár bankans er almanaksárið. Ársreikning bankans skal birta í Stjórnartíðindunum, og skal hann saminn svo snemma, að hann verði birtur í síðasta lagi 3 mánuðum eftir árslok. Auk þess skal við hver mánaðamót birta stutt yfirlit yfir hag bankans. Reikningurinn skal endurskoðaður af 2 bókhaldsfróðum endurskoðendum, sem landsbankanefndin kýs. Þeir skulu rannsaka reikninginn og bera saman við bækur bankans og heimafje. Þeir skulu að minsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafje bankans og eignir sjeu fyrir hendi. Að öðru leyti ber þeim að hafa eftirlit með reikningsfærslu og bókhaldi bankans og gera tillögur til bankaráðsins um umbætur í því efni, eftir þvi sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Þóknun handa endurskoðendum skal ákveðin í reglugerð bankans.

23. gr.

Reikninginn skal gera upp svo sem fyrir er mælt í reglugerð bankans. Á reikningnum skal telja skuldir bankans í erlendri mynt og innieignir bankans erlendis, svo og hverskonar verðbrjef, með því gangverði, sem skráð er 31. desember. Ef bankinn hefir keypt greind verðbrjef lægra verði en því, sem skráð er 31. desember, skulu þau skráð með kaupverðinu.

24. gr.

Af tekjum á árinu greiðist:

1. Allur kostnaður og rekstrarútgjöld; þó má skifta kostnaði við seðlagerð og bankabyggingar niður á alt að 5 ár.
2. Tap, sem lokið er uppgerð á, og tap, sem telja verður orðið, enda þótt ekki sje lokið uppgerð á því.
3. Ennfremur má leggja til hliðar hæfilega fjárhæð fyrir tapi, sem búast má við.

25. gr.

Af tekjuafgangi hvers árs fær ríkissjóður greidda 6% af stofnsjóði, eða 180000 krónur, þó aldrei meira en helming tekjuafgangsins. Hinn hluti tekjuafgangsins rennur í varasjóð. Þegar varasjóður er orðinn 3 miljónir króna, skiftist arður bankans þannig, að varasjóður fær 1/4 hluta, en ríkissjóður 3/4 hluta. Ef bankinn verður fyrir tapi eftir að varasjóður er orðinn 3 miljónir króna, sem setur varasjóð niður úr þeirri fjárhæð, skiftist tekjuafgangurinn eftir sömu reglu og áður en varasjóður náði 3 miljónum króna, uns hann hefir aftur náð þeirri fjárhæð.

26. gr.

Ef árstekjur bankans hrökkva ekki til að bera tap það, sem um ræðir í 24. gr. 2. og 3. töluliið, ber varasjóður það, sem á vantar.

27. gr.

Bankinn skal eiga fjárhæð, er nemi 1/3 af varasjóði bankans, í:

1. auðseldum erlendum rikisskuldabrjefum,
2. víxlum, er greiðast erlendis, eða
3. kröfum á erlenda banka, er verða greiddar innan 6 mánaða, að frádregnum samskonar skuldum bankans.

Komi það fyrir, að bankinn verði að skerða þessa eign, skal hún jafnskjótt og unt er aukin aftur, svo að fullnægi ákvæðum þessarar greinar.

III. kafli.

Sparisjóðsdeild bankans.

28. gr.

Sparisjóðsdeild tekur við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum.

29. gr.

Sparisjóðsdeild bankans er heimilt:

1. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, sem greiðast eiga innanlands.
2. Að kaupa og selja víxla og ávísanir, sem greiðast eiga erlendis.
3. Að veita lán gegn veði eða sjálfsskuldarábyrgð.
4. Að kaupa og selja skuldabrjef rikja, bæjar- og sveitarfjelaga, og önnur trygg og auðseljanleg verðbrjef. Hlutabrjef má sparisjóðsdeildin ekki kaupa eða selja nema í umboði annara
5. Að annast að öðru leyti venjuleg sparisjóðsstörf.

30. gr.

Sparisjóðsdeild skal eiga að minsta kosti sem svarar 1/3 af innlánsfje með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbrjefum, svo sem ríkisskuldabrjef-

um, veðdeildarbrjefum eða jarðræktarbrjefum og öðrum jafntryggum verðbrjefum. Ef vafi þykir leika á, hvaða verðbrjef fullnægi ákvæðum þessarar greinar, sker bankaráðið úr.

31. gr.

Sparisjóðsdeildin skal taka þátt í sameiginlegum kostnaði við stjórn, rekstur og húsnæði bankans, eftir ákvörðun bankaráðsins. Allur tekjuafgangur rennur í varasjóð deildarinnar, enda ber hann töp þau, sem deildin kann að verða fyrir og eigi verða greidd af árstekjum hennar. Um endurskoðun og reikningsskil fer eftir ákvæðum 22.—24. gr.

32. gr.

Sparisjóðsdeildin með útibúum sinum lýtur öllum ákvæðum hinnar almennu löggjafar um sparisjóði, nema öðruvísi sje ákveðið í þessum lögum.

IV. kafli.

Veðdeild bankans.

33. gr.

Veðdeild annast útlánsstarfsemi gegn veði i fasteignum á Íslandi, samkvæmt sjerstökum lögum og reglugerðum.

V. kafli

Stjórn bankans.

34. gr.

Yfirstjórn bankans er i höndum landsbankanefndar og ráðherra þess, er fer með bankamál, samkvæmt því, sem ákveðið er i lögum þessum. Stjórn bankans að öðru leyti annast bankaráð skipað fimm mönnum og framkvæmdarstjórn skipuð þrem mönnum.

35. gr.

Landsbankanefndin er skipuð 15 mönnum, sem sameinað Alþingi kýs með hlutfallskosningu til 6 ára. Annaðhvert ár ganga fimm úr nefndinni, í fyrstu tvö skiftin eftir hlutkesti, og kýs sameinað Alþingi 5 menn í staðinn. Endurkjósa má menn í nefndina. Kosnir skulu og með hlutfallskosningu varamenn, sem taka sæti í nefndinni í forföllum aðalmanns eftir þeirri röð, sem þeir hafa verið kosnir á hverjum lista. Er kosning fer fram, skal afhenda lista með helmingi fleiri nöfnum en kjósa á menn í nefndina. Sá, sem næstur er að atkvæðamagni þeim, er kosningu hlýtur á hverjum lista, skal vera 1. varamaður þess lista um kjörtímabil það, er listinn á við, og svo hver af öðrum innan listans þannig, að sá, sem næstur er að atkvæðamagni, kemur jafnan í stað þess, sem næstur er á undan að atkvæðamagni. Kjörtími varamanns, sem tekur sæti i nefndinni vegna fráfalls eða brottflutnings aðalmanns, endar þegar kjörtími þess, sem hann kemur í staðinn fyrir, hefði verið á enda. Nú kemur það fyrir, að allir aðalmenn og varamenn lista

fyrir eitt kjörtímabil forfallast, og kýs þá nefndin mann í skarðið með einföldum meiri hluta. Ef vafaatriði um þessi efni koma fyrir, sker nefndin sjálf úr þeim, með atkvæðagreiðslu, og sendir Alþingi skýrslu um málið.

Landsbankanefndarmenn fá enga þóknun fyrir störf sín, en fá endurgreiddan ferðakostnað, er þeir kunna að greiða fyrir ferðir í þarfir starfs síns sem nefndarmenn.

36. gr.

Formann bankaráðsins skipar ráðherra sá, sem fer með bankamál, til 5 ára í senn. Hina fjóra bankaráðsmennina kýs landsbankanefndin til 4 ára i senn, þannig, að tveir ganga úr á aðalfundi landsbankanefndarinnar annaðhvert ár; i fyrsta skifti ræðnr hlutkesti, hverjir 2 úr skuli ganga. Formann bankaráðs má endurskipa og hina 4 ráðsmennina má endurkjósa. Á sama hátt skal skipa varaformann og kjósa 4 varamenn, einn fyrir hvern aðalmann, er taki sæti i bankaráðinu i forföllum formanns eða bankaráðsmanns. Ef formaðnr eða varaformaður fellur frá eða verðnr óhæfur til starfans áður en starfstími hans er á enda, skipar ráðherra nýjan varamann. Ef nefndarkosinn bankaráðsmaður og varamaðnr forfallast á sama hátt áðnr en starfstimi hans er á enda kýs, landsbankanefndin annan í hans stað. Bankaráðsmenn skulu allir vera búsettir i Reykjavík eða svo nálægt Reykjavik, að þeim sje auðvelt að sækja bankaráðsfundi enhvær sem er.

Formaðnr bankaráðsins hefir 4000 krónur í ársþóknun, en hinir bankaráðsmennirnir 2000 krónnr hver.

Auk þess fá allir bankaráðsmennirnir dýrtíðaruppbót eftir sömu reglum sem starfsmenn ríkisins. — Varamaðnr tekur laun i stað aðalmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu.

37. gr.

Engan má kjósa í landsbankanefnd og bankaráð nema hann sje lögráða, hafi óflekkað mannorð og sje fjár sins ráðandi. Ef nefndarmaður eða bankaráðsmaður missir þessi skilyrði áður en kjörtimi hans er á enda, hættir hann þegar störfum í nefndinni eða ráðinu.

38. gr.

Bankaráðið ræðnr aðalbankastjóra og tvo aðra bankastjóra. Eru þeir framkvæmdarstjórn bankans. Skulu þeir ráðnir með 6 mánaða uppsagnarfresti, enda geta þeir sjálfir sagt upp stöðnnni með sama fyrirvara. Þó getur bankaráðið vikið bankastjóra, jafnt aðalbankastjóra sem hinum bankastjórunnm, frá fyrirvaralaust gegn því að greiða honnm 6 mánaða laun, svo framarlega sem ekki er um að ræða afbrot af hálfu bankastjórans, sem heimili frávikningu hans án nokknrrar launagreiðslu. Ennfremnr getur ráðherra sá, sem fer með bankamál, vikið bankastjóra frá. Skal bankaráðið eða ráðherra þá skýra hinnm frávikna bankastjóra skriflega frá ástæðnm fyrir frávikningunni.

Laun aðalbankastjóra sknlu ákveðin af bankaráðinu með samningi. Skulu þau vera fastbundin árslann og mega ekki að neinu leyti vera miðuð við rekstrarhagnað bankans. Hinir bankastjórarnir hafa að árslannum 12000 krónnr hvor

og auk þess dýrtíðaruppbót af allri launaupphæðinni; dýrtíðaruppbótin reiknast með sömu vísitölu og dýrtíðaruppbót starfsmanna ríkisins.

Bankaráðið getur veitt fráförnnm bankastjóra eða ekkju hans eftirlauu af fje bankans. Eftirlann mega þó aldrei fara fram úr 50% af launnum handa bankastjóranum, og 25% af lannnnnm handa ekkju hans, en skulu að öðru leyti ákveðin eftir því sem ástæður eru fyrir hendi i hvert skifti.

39. gr.

Landsbankanefndin heldnr aðalfund sinn einu sinni á ári, i aprílmánuði. Boðar forseti nefndarinnar til fundarins með mánaðar fyrirvara. Auk þess má kveðja nefndina til funda þegar forseti telur þess þörf, svo og ef 4 bankaráðsmenn að minsta kosti eða 7 landsbankanefndarmenn að minsta kosti krefjast þess í brjefi til forseta. Skal forseti þá boða til fundar eigi síðar en viku eftir að krafan kom í hans hendnr. Skal að jafnaði boðað til ankafunda með vikn fyrirvara, nema brýn þörf kalli að. Þá má boða til fundar með styttri fyrirvara, þó aldrei styttri en 2 sólarhringa.

Til fnndanna skal boða með ábyrgðarbrjefi eða staðfestu símskeyti til hvers nefndarmanna.

40. gr.

Á fyrsta aðalfundi nefndarinnar eftir hvert skifti, sem ný kosning hefir farið fram í nefndina skv. 35. gr., kýs nefndin sjer forseta til næstu 2 ára. Hann boðar nefndina til fnnda skv. 39. gr. og stjórnar fundum nefndarinnar. Ennfremur skal á sama hátt til sama tíma kjósa 1. og 2. varaforseta; gegnir 1. varaforseti forsetastörfnm i forföllum forseta, en 2. varaforseti ef báðir, forseti og 1. varaforseti, eru forfallaðir. Forseti sá, sem stjórnar fundi i hvert skifti, kveður sjer fundarritara, sem má vera utan nefndarinnar.

Rita skal í fundabók stutta skýrslu um það, sem gerist á nefndarfundum, svo og allar ályktanir nefndarinnar.

41. gr.

Nefndarfundur er lögmætur, ef fundinn sækja eigi færri en 10 nefndarmenn.

Á nefndarfundum ræður afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði eru jöfn, sker atkvæði forseta úr.

42. gr.

Landsbankanefndinni ber:

a. Að setja reglugerð um stjórn bankans og starfrækslu eftir tillögum bankaráðsins. Reglugerðin skal staðfest af ráðherra þeim, sem fer með bankamál, og síðan birt í Stjórnartíðindunum.
b. Að kjósa 4 menn í bankaráð og 4 varamenn, samkvæmt 36. gr. laga þessara.
c. Að kjósa 2 endurskoðendur bankans til eins árs í senn og 2 til vara, gefa þeim erindisbrjef og ákveða þóknun þeirra. Ef þess er krafist af 4 nefndarmönnum að minsta kosti, skulu kosningar þær, er um ræðir í b- og c-lið, vera hlutfallskosningar.
d. Að úrskurða reikninga bankans.

e. Að taka ályktun um önnur mál, sem lögð verða fyrir nefndina samkvæmt lögum þessum, eða eftir ósk bankaráðs eða ráðherra.

43. gr.

Formaður bankaráðsins hefir fyrir hönd ráðsins stöðugt, daglegt eftirlit með starfsemi bankans.

Bankaráðið heldur reglulega fundi tvisvar í hverjum mánuði, 1. og 15. dag mánaðarins, eða næstan virkan dag, ef 1. eða 15. ber upp á helgidag, en annars svo oft sem formaður þess telur nauðsynlegt eða meiri hluti ráðsins krefst þess, eða aðalbankastjóri óskar þess. Til þess að gerð verði gild ályktun, verða eigi færri en 3 bankaráðsmenn að taka þátt í atkvæðagreiðslunni. Þegar jöfn eru atkvæði, sker atkvæði formanns úr. Svo skal og vera þegar jöfn eru atkvæði, er bankaráð og framkvæmdarstjórn gera sameiginlega ályktun, sbr. 44. gr. stafl. h. og i.

Bankastjórarnir eiga rjett á að vera á fundum bankaráðsins og taka þátt í umræðum, nema rætt sje um mál, er snertir bankastjórana sjálfa.

Á hverjum reglulegum fundi skal aðalbankastjóri leggja fyrir bankaráðið skýrslu um útlán bankans, hve mikið af fje hans sje bundið í hverri atvinnugrein, um verðbrjefaeign hans, um innlánsfje í honum og um það, hve mikið af því megi taka út fyrirvaralaust, um slíkar kröfur erlendar, um seðlaveltu, gullforða og innieignir erlendis, og annað það, er bankaráðinu þykir nauðsynlegt, til þess að geta haft fullkomið eftirlit með starfsemi bankans.

44. gr.

Bankaráðinu ber, auk þess sem áður segir:

a. Að koma fram fyrir hönd bankans gagnvart dómstólunum, yfirvöldum og gagnvart þriðja manni. Ráðið getur úrskurðað um öll mál bankans, sem ekki er áskilið landsbankanefndinni eða ráðherra að úrskurða um.
b. Að hafa umsjón og eftirlit með eignum bankans og starfsemi hans, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð bankans.
c. Að ákveða verkaskifting milli aðalbankastjóra og hinna bankastjóranna og setja bankastjórnunum erindisbrjef,
d. Að skipa stjórnendur útibúa bankans og víkja þeim frá, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar.
e. Að skipa aðalbókara, aðalfjehirði og fjehirði bankans, að fengnum tillögum framkvæmdarstjórnar.
f. Að ákveða laun starfsmanna bankans, setja reglugerð um eftirlaunasjóð handa starfsmönnum bankans og úrskurða um eftirlann þeirra.
g. Að ákveða, með samþykki framkvæmdarstjórnar og að fengnu samþykki ráðherra þess, er fer með bankamál, hvar bankinn skuli hafa útibú.
h. Að ákveða ásamt framkvæmdarstjórninni forvexti og útlánsvexti bankans.
i. Að ákveða ásamt framkvæmdarstjórninni, hve mikið af starfsfje bankans megi vera bundið í hverri atvinnugrein á hverjum tíma, og ákveða aðrar almennar reglur um starfrækslu bankans.
j. Að úrskurða um deilur, sem upp kunna að koma milli starfsmanna bankans og bankastjóranna.

k. Að taka ákvörðnn nm eftirgjafir á skuldum án gjaldþrotaskifta eða löglegra nauðasamninga, eftir tillögu bankastjóranna. Ef nm er að ræða eftirgjöf á skuld eins skuldanautar eða fjelags fleiri skuldunauta, sem fari fram úr 100000 krónum, skal landsbankanefndin taka ákvörðun um eftirgjöfina, að fengnum tillögum bankastjóra og bankaráðs.

l. Að ákveða, að fengnum tillögum bankastjórnarinnar, hverjir starfsmenn bankans skuli ásamt bankastjóra geta skuldbundið bankann með undirskrift sinni.

m. Að sjá nm endurskoðun á reikningum bankans og ganga eftir því, að endurskoðendur bankans ræki vel starf sitt.

n. Að gera ályktun um þau mál, sem framkvæmdarstjórnin leggur fyrir bankaráðið.

Bankaráðið ákveður, hve mikið af starfsfje bankans skuli fengið hverju útibúi til umráða, enda komi samþykki framkvæmdarstjórnar til.

Bankaráðið getur, hvenær sem er, rannsakað eða falið einum eða fleirum úr bankaráðinu að rannsaka ráðstafanir framkvæmdarstjórnarinnar og framkvæma endurskoðun i bankanum.

45. gr.

Aðalbankastjóri hefir æðstn stjórn allrar daglegrar starfsemi bankans. Í forföllum hans kemur sá hinna bankastjóranna, sem er eldri í stöðunni, eða, ef báðir eru jafngamlir í stöðunni, sá, sem er eldri að árnm, i hans stað. Að öðru leyti fer nm skiftingu starfa milli bankastjóranna eftir reglngerð bankans og ákvörðun bankaráðs.

Framkvæmdarstjórnin ráðstafar fje bankans og stendnr fyrir rekstri hans. Henni ber að sjá nm, að bankareksturinn sje i öllum greinum samkvæmt þessum lögum og reglugerð bankans.

Framkvæmdarstjórnin heldnr fnndi á ákveðnnm tíma á hverjum starfsdegi. Formaður bankaráðsins teknr þátt i þessum fundum og stjórnar þeim, en hefir ekki atkvæðisrjett. Ef atkvæði falla þannig, að öðru megin stendur aðalbankastjóri, en hinu megin hinir tveir bankastjórarnir, getnr formaður bankaráðsins þó ráðið því, að tillaga aðalbankastjóra skuli ná fram að ganga, ef hann vill fallast á hana. Að öðrn leyti ræðnr afl atkvæða úrslitum. Ef atkvæði ern jöfn, ræður atkvæði aðalbankastjóra úrslitum.

Engin ályktun verður tekin nema tveir bankastjórar sjen á fundi. Skrá skal í sjerstaka fundabók stntta skýrslu um það, sem fram fer á fundnm framkvæmdarstjórnarinnar, og allar ályktanir. Undirskrift formanns bankaráðsins og aðalbankastjóra, eða þess bankastjóra, sem kemur í hans stað, undir fnndargerðirnar eru full sönnun þess, sem gerst hefir á fnndinnm.

Aðalbankastjóri og annar bankastjóranna sknln undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnnr verðbrjef eða aðrar skriflegar skuldbindingar. Þó er bankaráðinu heimilt (sbr. 44. gr. l.) að veita tilteknum starfsmönnum bankans nmboð til þess að skuldbinda bankann i þessum efnum með undirskrift sinni ásamt aðalbankastjóra eða þeim, sem kemur í hans stað.

46. gr.

Framkvæmdarstjórnin ræður alla þá starfsmenn bankans, sem bankaráðinn er eigi falið sjerstaklega að ráða samkvæmt 44. gr., og segir þeim upp. Starfsmenn bankans skuln að jafnaði ráðnir með 3 mánaða uppsagnarfresti.

47. gr.

Kvittanir bankans eru því aðeins fullgildar, að fjehirðir hafi ritað undir þær og að þeim fylgi áritun bókara um, að þær sjeu athugaðar. Fjehirðir má eigi greiða neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjórnar þarf til, nema með samþykki aðalbankastjóra og annars bankastjóra eða aðalbankastjóra og starfsmanns, sem umboð hefir samkvæmt 44. gr.

48. gr.

Bankastjórar mega ekki vera alþingismenn nje hafa önnur embættisstörf á hendi, reka sjálfir atvinnu og ekki vera í stjórn atvinnnfyrirtækja.

Eigi mega bankastjórar nje starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum, nema veðdeild, hvorki skuldunautar nje ábyrgðarmenn annara.

Bankaráðsmenn mega ekki hafa milligöngu um lántökur annara í bankanum.

49. gr.

Bankaráð, framkvæmdarstjórar og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um alt það, er snertir hagi viðskiftamanna bankans, sem þeir fá vitneskju nm vegna starfsemi sinnar við bankann.

50. gr.

Stofna skal eftirlauna- og styrktarsjóð handa starfsmönnum bankans, ekkjum þeirra og ómegð, og skal bankinn leggja fram til stofnunar hans 25000 krónur í eitt skifti fyrir öll. Allir, sem verða fastráðnir starfsmenn í bankanum eftir að lög þessi öðlast gildi, skuln skyldir til að greiða i sjóðinn 3% af árslaunum sínnm, og leggur bankinn sjóðnum til jafnháa fjárhæð árlega. Þeir, sem eru fastráðnir starfsmenn bankans, er lögin ganga í gildi, öðlast rjett til styrks úr sjóðnum samkvæmt reglugerð hans, ef þeir greiða gjald þetta frá þeim tíma.

Bankaráðið ákveður með reglugerð um fyrirkomulag sjóðsins, skilyrði fyrir greiðslum úr honum og annað, sem þar að lýtur.

Þessi grein tekur ekki til bankastjóranna.

VI. kafli.

Sjerrjettindi bankans.

51. gr.

Glatist viðtökuskírteini, er bankinn hefir gefið út fyrir handveði eða geymslufje eða fyrir innláni, eða viðskiftabók fyrir sparisjóðsinnlagi eða öðrum

innlögum, getur framkvæmdarstjórn bankans stefnt til sín handhafa þessa viðtökuskírteinis eða viðskiftabókar með 6 mánaða fyrirvara, og birt stefnuna þrisvar sinnum samfleytt i tiðindum þeim, er flytja skulu stjórnarvaldaauglýsingar bjer á landi, og ef enginn hefir sagt til sín áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefir viðtökuskirteinið eða viðskiftabókina, án þess nokkur annar, er viðtökuskirteinið eða viðskiftabókin kann að hafa verið framseld til, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum.

52. gr.

Fje ófullráða manna og almannastofnana má setja á vöxtu í bankanum. Landsbankinn með útibúum sínum hefir einn, að því er við verður komið, heimild til að taka við geymslufje (depositum).

53. gr.

Fje það, sem lagt hefir verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrsetning eða löghaldi meðan það stendur þar.

54. gr.

Bankanum er heimilt að áskilja sjer hærri vexti en 6% um árið af útlánum gegn fasteignarveði.

55. gr.

Nú er óskað láns gegn fasteignarveði, og skal þá gefa vottorð um fasteignina úr afsals- og veðmálabókum kauplaust, þegar stjórn bankans krefst þess, enda sje vottorðið ætlað bankanum einum til afnota.

56. gr.

Bankinn getur löglega samið svo við skuldunauta sína, að þeir taki upp í veðskuldabrjef sín til bankans ákvæði það, er getur um í tilskipun 18. febrúar 1847, 10. gr., um fje ómyndugra á Íslandi.

57. gr.

Eigi missir bankinn kröfu sína, þótt veðið glatist fyrir óhapp.

58. gr.

Bankinn hefir rjett til að láta starfsmenn sína selja verðbrjef og annað, sem hann hefir fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með 8 daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur, eða menn vita ekki um heimili hans, og skal þá bankinn stefna hlutaðeiganda með 14 daga fyrirvara til að leysa veðið, með auglýsingu i þeim tíðindum, sem birta skal í stjórnarvaldaauglýsingar.

59. gr.

Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnist, þar á meðal til rikissjóðs og sveitarsjóðs, eða annara stofnana.

Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum

og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrjett, arðmiðar af hlutabrjefum eða skuldabrjefum bankans, hlutabrjef bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi.

60. gr.

Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða á gjaldþrotaskiftum, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett Landsbankanum og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum eða útibúi því, er í hlut á, gert viðvart svo tímanlega, að hægt sje að mæta eða láta mæta við uppboðið.

VII. kafli.

Bráðabirgðaákvæði.

61. gr.

Kosning i landsbankanefndina fer fram í fyrsta skifti á Alþingi 1926. Þegar eftir að lög þessi eru gengin í gildi, skal sá, sem flest atkvæði hefir fengið við kosninguna i landsbankanefndina, kveðja nefndina til fundar og sjá um kosningu 4 manna í bankaráðið. Jafnframt skipar ráðherra sá, sem fer með bankamál, formann bankaráðsins. Bankaráðið sjer síðan um, að fram fari úttekt á bankanum í hendur bankaráðsins. Ennfremur að skipulag alt, bókfærsla og reikningshald samkvæmt lögum þessum komist til framkvæmda 1. janúar 1927. Fyrir störf þessi má greiða bankaráðsmönnum sjerstaka þóknun, sem þó fari eigi fram úr 6000 kr. alls.

62. gr.

Bankaráðið sjer um framkvæmd á skiftum milli seðlabankans og sparisjóðsdeildar, og skulu þau skifti vera komin í framkvæmd að fullu fyrir árslok 1929. Um reikningsskil milli deildarinnar og seðlabankans fer eftir nánari ákvörðun bankaráðsins þar til skiftum er lokið.

Af varasjóði bankans, eins og hann verður þegar skiftum er lokið, fær sparisjóðsdeildin helminginn og seðlabankinn helminginn.

63. gr.

Núverandi bankastjórar halda óbreyttum launakjörum, ef þeir verða ráðnir bankastjórar samkvæmt lögum þessum, nema öðruvísi semjist. Fari núverandi bankastjóri frá, sökum þess að hann verður ekki ráðinn í bankastjórastöðu eftir þessum lögum, þá greiðir bankinn honum full laun sem biðlaun í 3 ár, og síðan eftirlaun, er ákveðin verða samkvæmt 38. gr.

Jafnskjótt sem núverandi bókari, aðalfjehirðir og fjehirðir láta af stöðum sínum, fer um ráðningu manna í staðinn eftir ákvæðum laga þessara.

64. gr.

Ákvæði 7. gr. ganga í gildi þegar Alþingi ákveður. Þangað til getur ráðherra veitt bankanum undanþágu frá ákvæði 9. gr. b. lið um að innstæður er-

lendis megi ekki fara fram úr 1/4 alls gullforðans. Ákvæði 27. gr. um varasjóð ganga þá um leið i gildi.

65. gr.

Auk hinna gulltrygðu seðla er bankanum heimilt að gefa út alt að 1 miljón króna. Seðlamagn þetta skal minka um 100000 kr. fyrir 1. nóvember 1927 og úr því árlega um sömu upphæð.

66. gr.

Bankinn gengur inn í kaup ríkissjóðs á gullforða Íslandsbanka samkvæmt 3. gr. laga nr. 6, 31. maí 1921.

67. gr.

Ákvæði 21. gr. um lán til rikissjóðs taka eigi til þeirra lána, sem ríkissjóður hefir frá Landsbankanum þegar lög þessi öðlast gildi.

68. gr.

Landsbankinn endurkaupir af Íslandsbanka góða viðskiftavíxla gegn forvöxtum, sem sjeu 1% lægri en venjulegir forvextir Íslandsbanka, þó aldrei lægri en 1% undir forvöxtum Landsbankans, fyrir alt að 5/8 þeirrar upphæðar, sem Íslandsbanki hefir á hverjum tíma dregið inn af seðlaveltu sinni, miðað við 31. okt. 1922; en þá telst seðlavelta Íslandsbanka hafa verið 8 miljónir króna. Eftir að Íslandsbanki hefir dregið inn alla seðla sína minkar fjárhæð sú, sem Landsbankinn endurkaupir með þessum kjörum, um hálfa miljón króna á ári hverju, þar til hún hverfur alveg.

VIII. kafli.

Niðurlagsákvæði.

69. gr.

Lög nr. 14, 18. september 1885, um stofnun landsbanka, lög nr. 2, 12. janúar 1900, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885, lög nr. 28, 22. október 1912, um breyting á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka, lög nr. 55, 28. nóvember 1919, um breyting á lögum um stofnun landsbanka 18. sept. 1885 m. m., og lög nr. 37, 20. júní 1923, um breyting á lögum nr. 55, 28. nóvember 1919, um breyting á lögum 18. sept. 1885, um stofnun landsbanka, eru úr gildi numin.

Athugasemdir við frumvarpið.

Frumvarp þetta er að því leyti sniðið eftir frv. meiri hluta milliþinganefndarinnar í bankamálum, að gert er ráð fyrir, að landsbankanum verði breytt

í seðlabanka. Í nefndarfrv. er gert ráð fyrir, að sparisjóðsdeild bankans fái sjerstakt bókhald, með útlánum og innlánum aðgreindum frá seðladeild bankans. Rjett hefir þótt að stíga þetta spor til fulls, og er i þessu frv. gert ráð fyrir, að sparisjóðsdeildin fái algerlega sjerstakan fjárhag, eins og t. d. veðdeildin. Má þá m. a. greina sparisjóðsdeildina frá bankanum og láta hana halda áfram sem alveg sjerstaka peningastofnun undir annari stjórn, þegar bankanum er vaxinn svo fisknr nm hrygg, að hann þarf ekki lengur sparifjárins til þess að tryggja sjer þan tök á peningamarkaðinnm, sem seðlabanka ber að hafa.

Þá hefir eigi þótt næg ástæða til að fallast á uppástungu nefndarmeirihlutans um að hverfa frá innlausn seðla með gullmynt, sem hjer er í lögum nú og hefir verið fram til þessa í öllnm myntsamningsrikjum Norðurlanda. Sú sala á gnllmiltum, sem meiri hlntí nefndarinnar vill setja í stað gullinnlausnar, hefir hingað til naumast verið talin að tryggja gullgildi seðlanna eins vel og gullinnlansnarskyldan.

Ekki hefir verið tekið upp það atriði úr frv. meiri hl. (5. gr.), að ríkissjóður ábyrgist jafnan sjerhvert það tap, er skerðir stofnfje bankans. Komi slíkt fyrir, þykir eðlilegra, að löggjafarvaldið hafi þá óbundnar hendur um það, hvernig ráðið verði fram úr málinu. Að öðru leyti eru ákvæðin um stofnfje og varasjóð tekin eftir frumvarpi meiri hlutans, en þurfa líklega nánari athugunar.

Ákvæðin um tilhögun stjórnar á bankanum eru tekin óbreytt úr frv. meiri hlutans, en sjálfsagt þykir, að sú stjórnartilhögun gangi þegar i gildi að fullu, og miða ákvæði 63. gr. að því.

Að öðru leyti er vísað í ástæður meiri hluta bankanefndarinnar.